

Sufinansira Evropska unija

Sweden
Sverige

Sufinansira Švedska

KOLIKO ŽENE UČESTVUJU

U PROCESU EVROPSKIH INTEGRACIJA?

Rodna analiza Mehanizma koordinacije

Bosna i Hercegovina

2023

PRAVA
ZA SV=

Sufinansira Evropska unija

Sweden
Sverige

Sufinansira Švedska

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije, i sufinansirana od strane Švedske. Njen sadržaj je isključiva odgovornost PRAVA ZA SVE i ne odražava nužno stavove Evropske unije ili Švedske.

Implementirano od strane:

REAC-HOR
research in action

≡ KVINNA
≡ KVINNA

PRAVA
ZA SVE

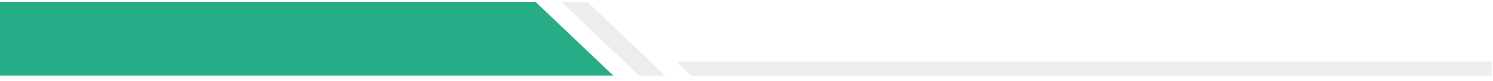
WOMEN'S RIGHTS CENTER
CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA

**Koliko žene odlučuju u procesu evropskih integracija?
Rodna analiza Mehanizma koordinacije?**

Naslov: Koliko žene odlučuju u procesu evropskih integracija?
Rodna analiza Mehanizma koordinacije?

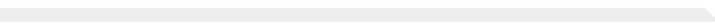
Za izdavača: PRAVA ZA SVE

Autorice: Diana Šehić, Maida Omerćehajić i Arijana Čatović

Prevod: Lejla Efendić

Tehnička obrada i dizajn: Adijata Bilanović

Gramatička terminologija korištena u ovoj publikaciji odnosi se na oba spola.

UVOD.....	1
Koraci na putu prema EU.....	1
Civilno društvo i proces integracija.....	3
Zašto rodna analiza Mehanizma koordinacije?.....	3
METODOLOGIJA.....	4
MEHANIZAM KOORDINACIJE EVROPSKIH INTEGRACIJA.....	5
Politička tijela.....	6
Tehnička i operativna tijela.....	8
ZAJEDNIČKA TIJELA BIH I EU.....	12
STRATEGIJA KOMUNICIRANJA INSTITUCIJA BIH O PROCESU PRISTUPANJA BIH OD KANDIDATSKOG STATUSA DO ČLANSTVA.....	13
ZAKLJUČAK.....	14
PREPORUKE.....	15

LISTA SKRAĆENICA

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
Bd	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
EU	Evropska unija
EK	Evropska komisija
EUD	Delegacija Evropske unije
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
ZoRS	Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini

Regionalni projekat „Unaprjeđenje rodne ravnopravnosti kroz proces pristupanja Evropskoj uniji“, koji kofinansiraju Evropska unija (EU) i Švedska, a koji vodi Reactor – Istraživanje na djelu (Sjeverna Makedonija), te implementira sa partnerskim organizacijama Fondacija Kvinna till Kvinna (Ured u Sjevernoj Makedoniji), Mreža žena Kosova (Kosovo), AWEN (Albanija), Prava za sve (Bosna i Hercegovina) i Centar za ženska prava (Crna Gora), ima za cilj unaprijediti i proširiti postojeću regionalnu saradnju na jačanju participativne demokratije te dovesti do inkluzivnog i rodno osjetljivog procesa pristupanja. Projekat, između ostalog, doprinosi jačanju kapaciteta ženskih organizacija civilnog društva da sarađuju s vladama, delegacijama i uredima EU u zemlji i u regionu, čineći sve uključene aktere svjesnima značaja rodni dimenzija procesa pristupanja EU. Posebno se nastoji poboljšati odgovornost vlada i Delegacija EU (EUD) u provođenju obaveza u pogledu rodne ravnopravnosti i prava žena tokom procesa pristupanja EU.

U Bosni i Hercegovini (BiH) nedostaju rodne analize za različite tematske oblasti i sektore koji se odnose na proces pristupanja EU, uključujući i finansiranje IPA III. Stoga ova analiza ima za cilj da doprinese ovim procesima, ukaže na postojeći jaz o stanju rodne ravnopravnosti u zemlji i pozove na punu primjenu Zakona o ravnopravnosti spolova BiH (ZORSa). Analiza će biti objavljena u BiH, kao i u zemljama regiona u kojima se ovaj projekat provodi.

Koraci na putu prema EU

BiH je sada već davne 2008. godine potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju¹ (SSP) koji je stupio snagu 2015. godine. Već naredne, 2016. godine BiH podnosi zahtjev za članstvo u Evropskoj Uniji (EU), a u *maju 2019. godine Evropska komisija (EK) usvaja Mišljenje o zahtjevu BiH² za članstvo u EU* i definira 14 ključnih prioriteta koje zemlja treba ispuniti u cilju otvaranja pristupnih pregovora, iako u to vrijeme BiH nema još uvijek kandidatski status.

Zvaničnici EU naglašavali su da je za kandidatski status potrebno da BiH ostvari suštinski napredak u ispunjavanju navedenih prioriteta iz Mišljenja EK-a. Prioriteti između ostalog obuhvataju područja demokratije/funkcionalnosti; vladavine prava; osnovnih prava i reformu javne uprave. Komisija je spremna da nastavi podržavati napore BiH na njenom evropskom putu daljim uključivanjem u politički dijalog i uspostavljanje političkog foruma na visokom nivou za praćenje realizacije navedenih koraka te izvještavanje o daljem napretku na terenu.

U Izvještaju o BiH u 2022. godini, Evropska komisija (EK) je preporučila Vijeću da dodijeli BiH status zemlje kandidata, podrazumijevajući da BiH ispuni 8 posebnih prioriteta u vezi sa kandidatskim statusom³. Iako je veoma malo učinjeno na ispunjavanju traženih uslova za kandidatski status, po mišljenju mnogih, najviše zahvaljujući geopolitičkoj situaciji u svijetu, u decembru 2022. godine BiH je dobila status zemlje kandidatkinje za punopravno članstvo u EU.

Posljednji Izvještaj EK za BiH (2022. godina) je relativno negativan i navodi se da u ključnim poljima nije ostvaren nikakav napredak. Kada je u pitanju civilno društvo ističe se da država treba da osigura poticajno okruženje za djelovanje civilnog društva, kao i smislene i sistematske konsultacije kao dio inkluzivnog dijaloga

1 Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju: https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/sporazum-o-stabilizaciji-i-pridruzivanju_1604320186.pdf

2 Mišljenje Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji: <https://europa.ba/wp-content/uploads/2019/06/Misljenje-Komisije-o-zahtjevu-Bosne-i-Hercegovina-za-%C4%8Dlanstvo-u-Evropskoj-uniji.pdf>

3 Izvještaj EK za BiH : https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvijestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf

Ti uslovi su: Prioritetno usvoji izmjene i dopune važećeg Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću koje se odnose na integritet; usvoji novi Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću i novi Zakon o sudovima u Bosni i Hercegovini; usvoji Zakon o sprečavanju sukoba interesa; preduzme snažne korake na jačanju prevencije i borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala; odlučno unaprijedi rad na osiguravanju efikasne koordinacije upravljanja granicom i kapacitete za upravljanje migracijama na svim nivoima, te da osigura funkcionisanje sistema azila; osigura zabranu mučenja, posebno kroz uspostavu nacionalnog preventivnog mehanizma protiv mučenja i zlostavljanja; osigura slobodu izražavanja, slobodu medija i zaštitu novinara, posebno kroz odgovarajuće sudsko postupanje u slučajevima prijetnji i nasilja nad novinarima i medijskim radnicima; ostvari vidljive rezultate u pogledu funkcionisanja Mehanizma koordinacije o pitanjima koja se tiču EU na svim nivoima, kroz izradu i usvajanje državnog programa za usvajanje *acquisa* EU.

o politikama, što je ujedno i jedan od 14 ključnih prioriteta⁴.

Pred BiH je dug put provođenja brojnih reformi, među kojima je i harmoniziranje zakonodavstva s pravnom tečevinom EU (*acquis*⁵). Da bi ovo ostvarila BiH treba usvojiti Nacionalni program za usvajanje pravne tečevine (NPAA), ključni strateški dokument, što se traži i u SSP-u. Uspješno provedena harmonizacija zakonodavstva i provođenje usklađenih propisa su najbitniji uslov za dalje korake prema članstvu u EU. Za ovaj proces važno je naglasiti da evropski standardi rodne ravnopravnosti kao i domaće antidiskriminacijsko zakonodavstvo, a naročito ZORS kao ključni zakon za zaštitu rodne ravnopravnosti, obavezuju i na integrisanje principa rodne ravnopravnosti u sve zakonodavne reforme i reforme javnih politika koje će se provesti u narednom periodu.

Ovo je najsloženiji i vremenski izuzetno zahtjevan proces, a podrazumijeva obavezno učešće velikog broja institucija i stručnjaka različitih profila od kojih se očekuje da poznaju domaće zakonodavstvo, zakonodavstvo EU, kao i tehnike pisanja pravnih propisa.

To je jedan od najzahtjevnijih procesa i za institucije BiH zbog izuzetno složene ustavne strukture, podjele nadležnosti i procesa donošenja odluka koji je vrlo spor i u pravilu vrlo politički obojen. Administrativni kapaciteti su slabi i nedostaju efikasne koordinacione strukture za upravljanje i koordinirano djelovanje svih 14 vlada u zemlji.⁶

Kako bi se sve ovo ostvarilo, bilo je neophodno uspostaviti specifičan i jedinstven model za provođenje potrebnih aktivnosti i donošenja odluka kako bi se mogao uspješno provesti proces evropskih integracija. U tom cilju uspostavljen je sistem koordinacije procesa evropskih integracija u BiH (Mehanizam koordinacije).⁷ Najjednostavnije rečeno, Mehanizam koordinacije je sistem kojim se uspostavlja i reguliše način rada, međusobna koordinacija i donošenje odluka različitih institucija u BiH, te osigurava uspješno provođenje velikog broja različitih aktivnosti u procesu evropskih integracija istovremeno uvažavajući veliki broj različitih nivoa vlasti i podijeljenih nadležnosti u BiH.

Tijela Mehanizma koordinacije ukupno broje 2020 članova, izabranih zvaničnika i državnih službenika iz 14 vlada na svim nivoima. Čini ga 36 radnih grupa koje pokrivaju sva poglavlja pravne stečevine, kao i političke i ekonomske kriterije, te reformu javne uprave. Direkcija za evropske integracije koja djeluje u okviru Vijeća ministara BiH djeluje kao sekretarijat Komisije za evropske integracije i Kolegija za evropske integracije.⁸

4 Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2022.

https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf

5 *Acquis* (ili prije stupanja na snagu Lisabonskog ugovora *acquis communautaire*) jeste pravna tečevina Evropske unije, a predstavlja skup zajedničkih prava i obaveza za države članice EU. *Acquis* se stalno razvija i obuhvata: sadržaj, principe i političke ciljeve ugovorâ; zakonodavstvo doneseno u primjeni ugovorâ i sudsku praksu Suda Evropske unije; deklaracije i rezolucije koje je donijela EU; mjere koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku; mjere koje se odnose na pravosuđe i unutrašnje poslove; međunarodne sporazume koje je sklopila EU i sporazume koje su međusobno sklopile države EU u oblasti aktivnosti EU. Države koje žele postati članice EU obavezne su prihvatiti pravnu tečevinu prije pristupanja i biti sposobne da je provode. Odstupanja od pravne tečevine odobravaju se samo u vanrednim okolnostima. Uslovi i način prihvatanja i provođenja *acquis*-a sadržaj su pregovora o članstvu u EU, a utvrđuju se ugovorom o pristupanju u EU. Pravni akti EU su u bazi podataka EUR-Lex razvrstani u 20 poglavlja, a za potrebe pregovora o članstvu pravni akti EU se razvrstavaju u 35 poglavlja. (Vidjeti: EUR-Lex i Pregovaračka poglavlja). Izvor: DEI: https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/1pojmovnik-evropskih-integracija_1602233179.pdf

6 BiH ima vrlo složenu unutrašnju strukturu i organizaciju vlasti: na snazi je 14 ustava (Ustav BiH, Ustavi dva entiteta/Federacija BiH i republika Srpska) i Statut Brčko distrikta, te 10 ustava svih kantona u Federaciji BiH. Isto toliko ima i vlada na svim nivoima vlasti. Već to je sasvim dovoljno da se pretpostavi kompleksnost u uspostavljanju te naročito funkcionisanju vlasti na svim nivoima. https://www.ustavisud.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_bos.pdf

7 Odluka o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini, <http://sluzbenilist.ba/page/akt/OhWGVQzgUZM=>

8 Direkcija za evropske integracije <https://www.dei.gov.ba/>

Civilno društvo i proces integracija

Demokratija, puna zaštita individualnih ljudskih prava i sloboda i vladavina prava, najznačajnija su civilizacijska dostignuća EU koja građani BiH očekuju od procesa integracija. Osnaženo civilno društvo presudna je komponenta u svakom demokratskom sistemu i kao takvog ga trebaju priznati i s njim kao takvim postupati institucije BiH. Politika EU o civilnom društvu temelji se na Smjernicama za EU podršku civilnom društvu u zemljama u postupku proširenja⁹.

Uloga i doprinos civilnog društva, a naročito organizacija koje se bave ženskim ljudskim pravima i rodnom ravnopravnošću u procesu evropskih integracija je posebno važna, a ekspertiza koja postoji unutar sektora je ogromna. Civilno društvo predstavlja interese građana u najširem smislu, naročito marginalizovanih osoba, te se općenito zalaže za punu zaštitu ljudskih prava i rodnu ravnopravnost u svim oblastima društva i života. Značaj saradnje sa civilnim društvom naročito je istaknut uvođenjem člana 11. u Lisabonski ugovor EU¹⁰ u kojem se navodi važnost civilnog dijaloga, kao i uslovljavanje od strane EU za države zapadnog Balkana da podstaknu ovaj dijalog na način da civilno društvo vrši svoju ulogu u ovom procesu i da poveća nivo demokratskog predstavljanja društva. Oslanjajući se na ovaj zahtjev, civilno društvo postaje važan partner u procesu evropskih integracija kako domaćim tako i EU institucijama.

Djelotvorno obavještanje o tome kako funkcioniše proces proširenja i kakav utjecaj ima na živote građana i dalje je od suštinskog značaja za osiguranje podrške javnosti. To zahtijeva zajedničke napore EU i njenih država članica, kao i vlada i civilnog društva u zemljama obuhvaćenim procesom proširenja, pa tako to važi i za BiH.

Zašto rodna analiza Mehanizma koordinacije?

Mehanizam koordinacije je specifičan i posebno dizajniran administrativni i operativni sistem za komunikaciju i saradnju između različitih nivoa vlasti u BiH u procesu evropskih integracija. Kroz izvještaje EK o napretku BiH je više puta naveden kao neophodan, posebno za omogućavanje efikasne interakcije između BiH i EU.

Ova analiza prije svega pruža pregled svih tijela Mehanizma koordinacije, njihov značaj i ulogu u procesu evropskih integracija, način rada i međusobnu koordinaciju prilikom donošenja različitih odluka. Posebno važno je što analiza prikazuje procentualnu zastupljenost žena i muškaraca u svim tijelima Mehanizma koordinacije, stvarnu raspodjelu moći u politici i državnim institucijama, te pruža uvid u kojoj mjeri žene zaista učestvuju u procesu evropskih integracija. Na ovaj način nastoji se i doprinijeti suštinskom razumijevanju zakonskih obaveza o ravnopravnoj rodnoj zastupljenosti u procesu donošenja svih odluka u procesima evropskih integracija, te potrebe i značaja uključivanja žena na mjesta odlučivanja. I konačno, analiza ukazuje na moguća mjesta djelovanja za civilno društvo unutar Mehanizma koordinacije, što je posebno važno za sve koje žele dati svoj doprinos procesu evropskih integracija, naročito za ženske organizacije civilnog društva, kao i sve druge organizacije civilnog društva koje se zalažu i za zaštitu rodne ravnopravnosti.

9 Civilno društvo: http://europa.ba/?page_id=679

10 Ugovor iz Lisabona <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona>

Prilikom izrade rodne analize Mehanizma koordinacije korišten je desk metod prikupljanja podataka koji podrazumijeva analizu već postojećih podataka: analizu sadržaja i prikupljanje i analizu statističkih podataka. Analiza sadržaja je korištena kako bi se prije svega objasnilo šta je zapravo Mehanizam koordinacije, koja tijela ga čine, te koja je njihova funkcija. Prikupljanje i analiza statističkih podataka su rađeni kako bi se dobio podatak koliko su u kojim tijelima i na kojim funkcijama Mehanizma uključene žene.

Analizirani su svi relevantni dokumenti, od Mape puta za zahtjev za članstvo BiH u EU do Odluke o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u BiH kojom je i uspostavljen Mehanizam koordinacije, kako bi se predstavio hronološki put nastanka i formiranja ovog sveobuhvatnog sistema kao i tijela koja ga čine.

Prikupljanje statističkih podataka je rađeno u svrhu analize učešća žena u svakom pojedinom tijelu Mehanizma koordinacije. Prilikom prikupljanja statističkih podataka je ponovo rađena analiza sadržaja, a analizirani su dokumenti kojima je propisano uspostavljanje svih tijela Mehanizma koordinacije kako bi se došlo do podatka koje političke ili druge funkcije čine svako pojedino tijelo, te su obrađeni podaci koliko se žena, a koliko muškaraca nalazi na tim funkcijama. Pored toga, urađena je analiza spiskova svih 36 radnih grupa koje čine predstavnici nadležnih institucija sa svih nivoa vlasti.

Kada su prikupljeni svi dostupni podaci o broju žena i muškaraca u pojedinim tijelima Mehanizma koordinacije urađena je komparacija svih prikupljenih podataka sa podacima ranijih analiza spolne strukture u tijelima Mehanizma koordinacije.¹¹

U ovom procesu nemjerljivu podršku pružila je Direkcija za evropske integracije bez koje bi bilo veoma teško sačiniti ovu rodnu analizu.¹²

Potrebno je napomenuti da do izmjene članova unutar različitih tijela dolazi i u toku trajanja jednog izbornog ciklusa usljed političke nestabilnosti i smjene vlada, uglavnom na kantonalnom nivou.¹³

Analiza je imala ograničenja koja su se ogledala u:

- Kašnjenje u formiranju vlasti na nivou pojedinih kantona u Federaciji BiH. Nakon provedenih Općih izbora u BiH još uvijek nisu u potpunosti formirane pojedine kantonalne vlade.¹⁴
- Nepravovremenoj ažuriranosti oficijelnih web stranica kantonalnih vlada, te općenito teškoća u prikupljanju svih potrebnih podataka sa kantonalnog nivoa vlasti.

11 Prva rodna analiza svih tijela Mehanizma koordinacije urađena je 2017. godine od strane Udruženja "Prava za sve" <https://pravazasve.ba/bs/project/gdje-su-zene-u-mehanizmu-koordinacije-za-eu-integracije-4/> Drugu rodnu analizu svih tijela Mehanizma koordinacije izradila je Direkcija za evropske integracije 2019.godine, a podatke dostavila Udruženju „Prava za sve“ na upit. Analiza rađena za potrebe ove publikacije, obuhvata 2022.godinu i 2023. godinu - podaci dostavljeni od Direkcije za evropske integracije i prikupljeni sa zvaničnih web stranica vlada.

12 Direkcija za evropske integracije je stalno, samostalno i stručno tijelo Vijeća ministara BiH, nadležno za koordiniranje procesa i aktivnosti institucija koje proizlaze iz integracije BiH u EU.

13 Zbog toga analize prate izborne cikluse: 2014 -2018; 2018-2022 i 2022 -2026

14 U vrijeme rada na ovoj rodnoj analizi još uvijek nije formirana Vlada Kantona 10 i Vlada Hercegovačko-neretvanskog kantona.

U junu 2012. godine održan je prvi sastanak Dijaloga na visokom nivou o procesu pristupanja BiH, kada je uručena Mapa puta za zahtjev za članstvo BiH u EU. Kao zaključak je istaknuta i potreba da se izvršne vlasti na svim nivoima uključe u dijalog kako bi se uspostavio funkcionalan mehanizam koordinacije za komunikaciju sa EU i uključivanje u relevantne procese evropskih integracija, koji bi omogućio usaglašenu poziciju o EU pitanjima, a time i zastupanje „jednog glasa“ u ime cijele države u procesu pridruživanja EU.¹⁵

Efikan mehanizam koordinacije između različitih nivoa vlasti s ciljem usaglašavanja, implementacije i izvršavanja zakona Evropske unije i kroz izvještaje EK o napretku BiH je više puta naveden kao neophodan za omogućavanje efikasne interakcije između BiH i EU, te je upravo nepostojanje zajedničkog stava o ključnim reformama navođeno kao kočnica ključnih reformskih procesa.¹⁶

Iako je prvobitni rok za prijedlog državnog mehanizma koordinacije bio kraj oktobra 2012. godine, prvi prijedlozi konkretnog načina njegovog funkcionisanja pojavili su se tek sredinom 2016. godine. Mehanizam koordinacije konačno je i uspostavljen **Odlukom o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini**¹⁷ koju je Vijeće ministara donijelo 2016. godine.¹⁸

Koordinacija procesa evropskih integracija podrazumijeva aktivnosti koje se provode s ciljem osiguranja što većeg stepena usklađenosti i koherentnosti u radu institucija na svim nivoima vlasti u BiH vezanih za izvršenje ugovornih obaveza iz SSP između Evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH, kao i drugih obaveza iz procesa evropskih integracija. Sistemom koordinacije uređuje se i način ostvarivanja komunikacije između institucija u BiH s ciljem osiguranja i iznošenja usaglašenog stava u ime BiH u komunikaciji s institucijama EU.¹⁹

Koordinacija se zasniva prije svega na principima poštivanja postojeće unutrašnje pravne i političke strukture u BiH i zaštite ustavima definisanih nadležnosti svih nivoa vlasti i njihovih institucija u pojedinim oblastima obuhvaćenim procesom evropskih integracija, osiguranja vidljivosti te odgovornosti svih nivoa vlasti za blagovremeno i djelotvorno ispunjavanje obaveza iz procesa evropskih integracija iz njihove nadležnosti²⁰.

Koordinacija se ostvaruje na **horizontalnom nivou** (koordinacija unutar jednog nivoa organizacije vlasti) i **vertikalnom nivou** (koordinacija između različitih nivoa organizacije vlasti). Strukture i modalitete ostvarenja horizontalne koordinacije svaki nivo vlasti uređuje samostalno, u skladu sa svojim ustavnim poretkom i upravno - pravnim specifičnostima, kapacitetima i potrebama.

U sklopu Mehanizma koordinacije, a u cilju djelotvornog provođenja **vertikalne koordinacije** između različitih nivoa organizacije vlasti, uspostavljena su četiri zajednička tijela u kojima se odluke donose konsenzusom. Neka od ovih uspostavljenih tijela su politička jer se odluke donose na najvišem političkom nivou, a neka su tehnička i operativna kako bi se osigurala opšta, tehnička, operativna i metodološka koordinacija s ciljem osiguranja što višeg stepena sveobuhvatnosti u radu nadležnih institucija. Ta tijela su:

- Kolegij za evropske integracije
- Ministarske konferencije
- Komisija za evropske integracije
- Radne grupe za evropske integracije

15 Joint Conclusions from the High Level Dialogue on the Accession Process with Bosnia and Hercegovina and the Road Map for BiH's EU membership application: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_12_503

16 Bosnia and Hercegovina progress report https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2016-12/ba_rapport_2013.pdf

17 Službeni glasnik BiH broj 72/16 i Službeni glasnik BiH broj 35/18

18 Odluka je imala i jednu manju izmjenu, Odlukom o dopuni Odluke o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj 35/18) koja se odnosi na imenovanja predstavnika_ca u radnim grupama.

19 <https://www.dei.gov.ba/bs/accession-process>

20 U BiH, kao složenoj državi, nadležnosti su podijeljene između državnog, entitetskog i kantonalnog nivoa, odnosno nivoa Brčko distrikta BiH, što za posljedicu ima i podjelu u zakonodavnoj nadležnosti između različitih nivoa vlasti. (https://www.pfsa.unsa.ba/pf/wp-content/uploads/2019/11/Politicki_sistem_Bosne_i_Hercegovine.pdf)

Sva navedena tijela Mehanizma koordinacije čine predstavnici izvršne vlasti i institucija svih nivoa vlasti u BiH i uvijek se u određenoj mjeri mijenjaju iz jednog izbornog ciklusa u drugi, sa dolaskom nove vlasti. Međutim, važno je napomenuti da do izmjene članova unutar tijela dolazi i u toku trajanja jednog izbornog ciklusa usljed političke nestabilnosti i smjene vlada, uglavnom na kantonalnom nivou. Naravno, sve ovo u velikoj mjeri utječe i na spolnu strukturu u sastavu ovih tijela, odnosno na različitu procentualnu zastupljenost muškaraca i žena. Zbog toga su rađene analize i pratile ove promjene u sastavu tijela.

Naime, pored uvažavanja principa horizontalne i vertikalne koordinacije uspostavljenih tijela u cilju efikasnog funkcionisanja Mehanizma koordinacije, neophodno je uvažiti i princip ravnopravne zastupljenosti oba spola kako kod članova tako i kod predsjedavajućih ovih tijela, u skladu sa obavezama koje proizilaze iz ZoRS. Naime, ovim zakonom obavezuju se državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti i tijela lokalne samouprave da osiguraju i promoviraju ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ova obaveza postoji i za sve ovlaštene predlagачe prilikom izbora predstavnika i delegacija u međunarodnim organizacijama i tijelima. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40%.²¹ Obzirom na ove zakonske odredbe potrebno je osigurati najmanje 40% žena u svim tijelima uspostavljenim u okviru Mehanizma koordinacije.

Pogledajmo kakva je zastupljenost žena u tijelima vertikalne koordinacije koju čine isključivo predstavnici izvršne vlasti svih nivoa vlasti u BiH kao i predstavnici različitih institucija, te državni službenici.

Politička tijela

Kolegij za evropske integracije je najviše političko tijelo u sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u BiH. Zadatak Kolegija je osiguravanje usaglašenosti stavova o ključnim, strateškim i političkim pitanjima, te otklanjanje eventualnih zastoja u ispunjavanju obaveza iz procesa evropskih integracija BiH u krajnjoj instanci.

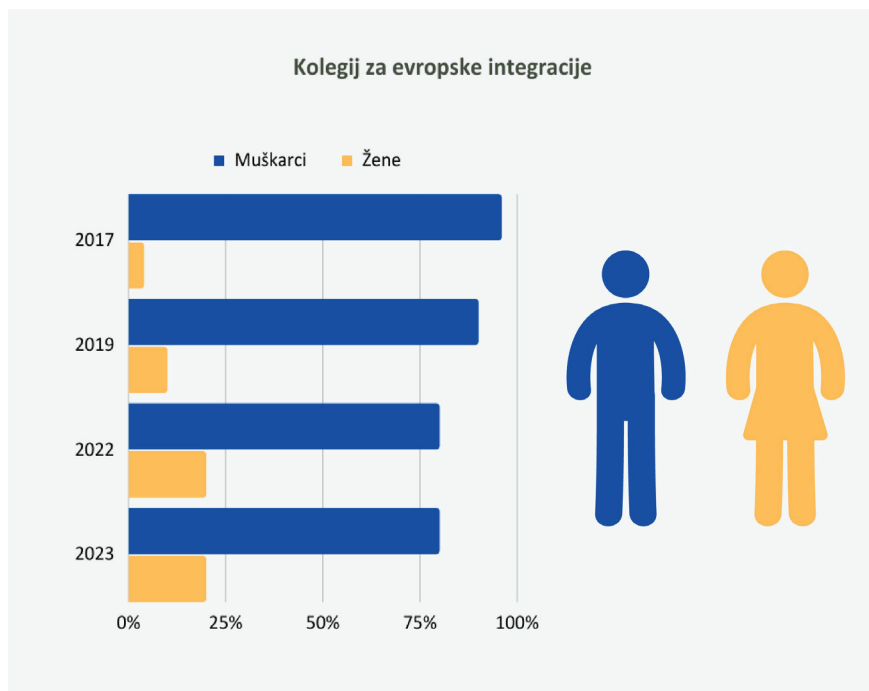
Čine ga predsjedavajući Vijeća ministara BiH i njegovi zamjenici, predsjednik i dva člana Vlade Federacije BiH, predsjednik i dva člana Vlade Republike Srpske, gradonačelnik Brčko distrikta BiH, te predsjednici vlada svih kantona u Federaciji BiH.

Prva analiza spolne strukture u tijelima sistema koordinacije procesa evropskih integracija u BiH je urađena 2017. godine i tada je Kolegij za evropske integracije činilo 96% muškaraca i samo 4% žena. Slijedeća analiza spolne strukture je rađena 2019. godine i tada je Kolegij za evropske integracije činilo 90% muškaraca i 10% žena. Analiza rađena u prvoj polovini 2022. godine je pokazala da Kolegij čini 80% muškaraca i 20% žena. I najnoviji podaci za 2023 godinu²² pokazuju da je situacija nepromijenjena, naime zastupljenost žena je 20% a muškaraca 80%.

Iako se iz ovih podataka može zaključiti da lagano raste broj žena u najvišem političkom tijelu u Mehanizmu koordinacije, ipak taj rast je veoma spor i još uvijek je daleko od potrebnog zakonskog minimuma od 40% manje zastupljenog spola. Obzirom da se radi o najznačajnijem političkom tijelu nije neobično da u njemu dominiraju muškarci. U pravilu najvažnije političke pozicije u organima zakonodavne i izvršne vlasti i pripadaju muškarcima, a članove ovog tijela određuje upravo politička pozicija na koju su imenovani.

21 Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH, Član 20: <https://arsbih.gov.ba/project/zakon-o-ravnopravnosti-spolova-u-bih/>

22 Nakon posljednjih opštih izbora u BiH oktobra 2022. godine

Ministarske konferencije su također politička tijela unutar mehanizma koordinacije čijim djelovanjem se osigurava sveobuhvatan i ujednačen pristup nadležnih institucija sa svih nivoa vlasti u pojedinim sektorskim oblastima obuhvaćenim procesom evropskih integracija.

Ministarske konferencije doprinose prevladavanju eventualnih zastoja u ispunjavanju obaveza BiH u procesu evropskih integracija, te procesu programiranja pomoći EU, a koji nisu mogli biti riješeni u okviru tehničkih i operativnih tijela u sistemu koordinacije. S ciljem realizacije obaveza koje proističu iz SSP, ministarske konferencije definiraju zajedničke smjernice i platforme za djelovanje operativnih i tehničkih tijela u sistemu koordinacije u pojedinačnim sektorskim oblastima obuhvaćenim procesom pristupanja EU. Ministarske konferencije uspostavljaju se u pojedinim sektorskim oblastima u skladu s poglavljima pravne tečevine EU i ustavnim nadležnostima pojedinih nivoa vlasti. U slučaju da Ministarska konferencija ne može zauzeti stav o određenom pitanju ili u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva od tehničkih i operativnih tijela ne usaglasi stanovište, zahtjev za usaglašavanje prosljeđuje Kolegiju za evropske integracije na odlučivanje.²³

Čine ih resorni nadležni ministri iz Vijeća ministara BiH, vlada entiteta i kantona, te predstavnici Vlade Brčko distrikta, u skladu s njihovim ustavnim nadležnostima za materiju koja se razmatra ili oblast za koju je ministarska konferencija formirana.

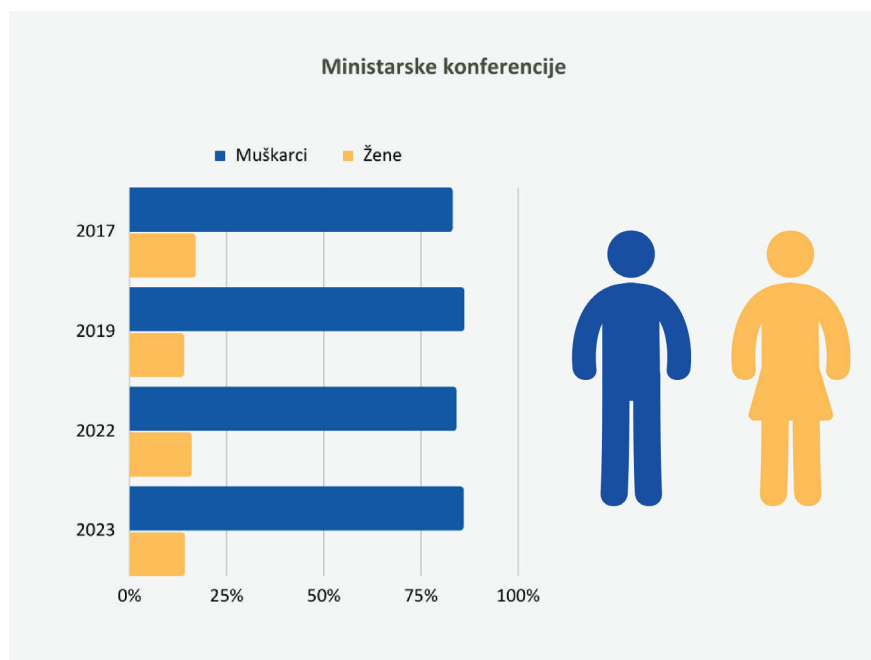
Prema podacima koji su prikupljeni u rodnoj analizi Mehanizma koordinacije 2017. godine tijela Ministarskih konferencija je činilo 83% muškaraca i 17% žena. Dvije godine kasnije, 2019. tijela Ministarskih konferencija je činilo 86% muškaraca i 14% žena. Analizom rađenom u prvoj polovini 2022. godine Ministarske konferencije je činilo 84% muškaraca i 16% žena. Konačno, posljednji podaci za 2023. godinu pokazuju da je zastupljenost muškaraca 85,8 % , a žena 14,2%.

Kada se pogleda trend broja žena u Ministarskim konferencijama primjetna su odstupanja u smanjenju broja žena što nije iznenađujuće jer godinama se na svim nivoima izvršne vlasti imenuje veoma mali broj ministrica. Ministarske pozicije su uvijek predmet političkih dogovora i samim tim to su politička imenovanja u kojem u

23 Uputstvo u ministarskim konferencijama u sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bbosni i Hercegovini: <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/xBAafG7dU00=>

pravilu dominiraju muškarci. Tako da kada je u pitanju i ovo tijelo Mehanizma koordinacije, obzirom da se radi o političkom tijelu čije članove određuje praktično politička pozicija na koju su imenovani, ponovo dominiraju muškarci.

Ovim su prekršene i odredbe ZoRS u ova dva najvažnija politička tijela u okviru Mehanizma koordinacije. Nisu usklađeni relevantni zakoni o imenovanju vlada na svim nivoima vlasti sa ZoRS, a kojima bi se moralo osigurati učešće manje zastupljenog spola od 40% na premijerskim i ministarskim pozicijama, što u praksi dovodi do toga da na ovim mjestima značajno dominiraju muškarci. To je još jedan dokaz da žene ne učestvuju ravnopravno na ključnim mjestima odlučivanja, pa tako ni u procesu evropskih integracija.

Tehnička i operativna tijela

Komisija za evropske integracije je tijelo zaduženo za opću, tehničku, operativnu i metodološku koordinaciju s ciljem osiguranja što višeg stepena sveobuhvatnosti u radu nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH u oblasti evropskih integracija. Komisija za evropske integracije razmatra i usaglašava pitanja koja se nisu mogla riješiti na nivou radnih grupa.

Stalni članovi Komisije za evropske integracije su direktor Direkcije za evropske integracije, te po jedan predstavnik vlada oba entiteta, svih kantona i Vlade Brčko distrikta BiH, koji su zaduženi za poslove koordinacije procesa evropskih integracija, kao i imenovano lice u ime Direkcije za evropske integracije u svojstvu sekretara ove Komisije. Komisiju za evropske integracije čine i dopunski članovi po različitim funkcijama i u skladu s pitanjima koja su predmet razmatranja Komisije, a koji u radu učestvuju po pozivu predsjedavajuće i uz prethodno osiguranu saglasnost svih stalnih članova.

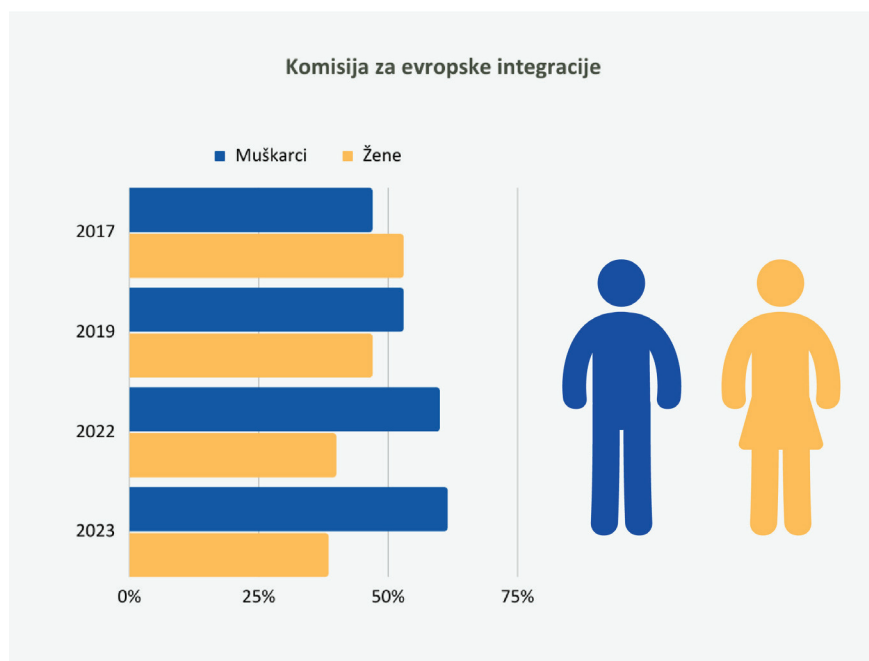
Važno je napomenuti da **Komisija za evropske integracije omogućava** učešće predstavnika nevladinog sektora i akademske zajednice kao dopunskih članova. Njihovo učešće je moguće po pozivu predsjedavajućeg, na osnovu prethodno osigurane saglasnosti svih stalnih članova Komisije. Osiguranje poticajnog okruženja za civilno društvo u BiH je jedan od ključnih prioriteta iz Mišljenja Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo

u Evropskoj uniji iz 2019. godine²⁴ u kojem još uvijek nije zabilježen bilo kakav napredak. Evropska komisija je u godišnjim izvještajima o BiH više puta isticala da je osnaženo civilno društvo ključna komponenta svakog demokratskog sistema i treba biti prepoznato i tretirano kao takvo od strane javnih institucija.²⁵ Posebno je zabrinjavajuće odsustvo napretka u osiguranju smislenih i sistematskih konsultacija sa civilnim društvom kao dijela inkluzivnog dijaloga o politikama, u što svakako spadaju i razgovori o reformama koje predstoje u procesu evropskih integracija. Nije nam poznato da je civilno društvo imalo priliku da uzme učešće u radu Komisije za evropske integracije.

Podaci iz 2017. godine pokazuju da je ovo tijelo je činilo 53% žena i 47% muškaraca, a i 2019. godine činilo ga je 47% žena i 53% muškaraca. Podaci o sastavu Komisije za evropske integracije iz druge polovine 2022. godine ukazivali su da, iako je nastavljen trend pada broja žena u ovom tijelu, činilo ga je 60% muškaraca i 40% žena, u skladu sa propisanim zakonskim minimumom za učešće manje zastupljenog spola. Najnoviji podaci za 2023. godinu nakon posljednjih održanih izbora ukazuju na nastavak pada broja žena, tako da Komisiju za evropske integracije sada čini 38,5% žena, a muškaraca je 61,5%.

Može se pretpostaviti da je razlog za veću uključenost žena u rad Komisije za evropske integracije prije svega to što ovo nije političko tijelo, nego praktično radno tijelo koje zahtijeva koordinirajuće, operativne i tehničke aktivnosti. Do sada smo se uvjerali da tamo gdje se zahtijeva više rada ima i više ženskog učešća, za razliku od mjesta političkog odlučivanja gdje su žene gotovo u pravilu u manjini.

Radne grupe za evropske integracije su operativna tijela u sistemu koordinacije koja djeluju u skladu sa smjericama koje definiše Komisija za evropske integracije. Uspostavljene su 36 radne grupe u skladu s pravnom tečevinom EU, te tematskim poglavljima i članovima SSP. U sastavu radnih grupa su predstavnici nadležnih institucija sa svih nivoa vlasti u BiH, u skladu s ustavnim nadležnostima za oblasti za koje su radne grupe uspostavljene.²⁶ Svaka radna grupa ima predsjedavajućeg i dva zamjenika koji se na mjestu predsjedavajućeg radne grupe rotiraju svakih šest mjeseci. Radi djelotvorne realizacije zadataka iz djelokruga

24 Prioritet 11, https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf

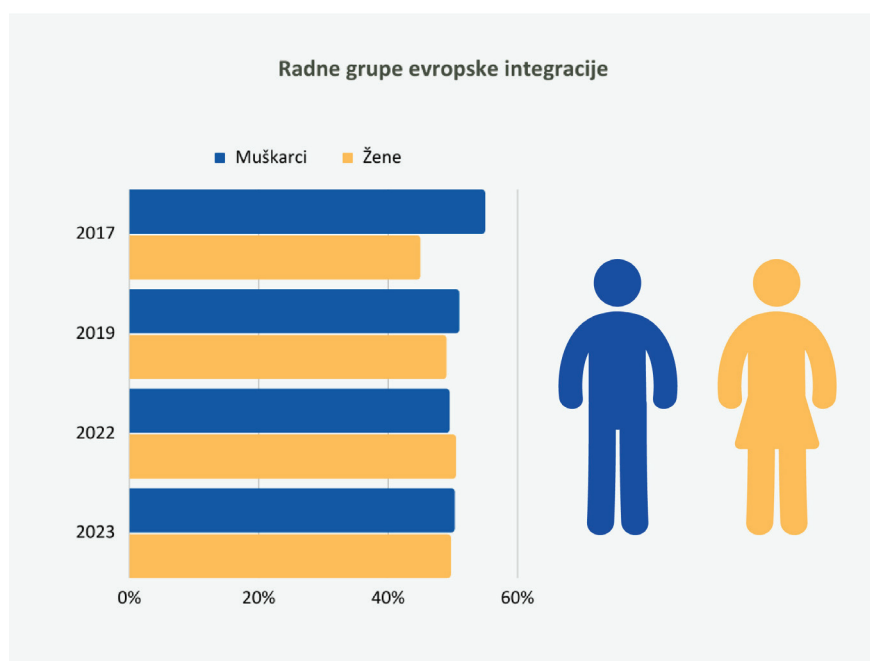
25 https://europa.ba/wp-content/uploads/2022/10/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2022-godinu_1666693844.pdf

26 <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/vLPs8vgztz5k76kjin45h9L6l=>

radne grupe mogu se formirati podgrupe od članova radne grupe, a čiji sastav i zadatke utvrđuje radna grupa uz saglasnost Komisije za evropske integracije.

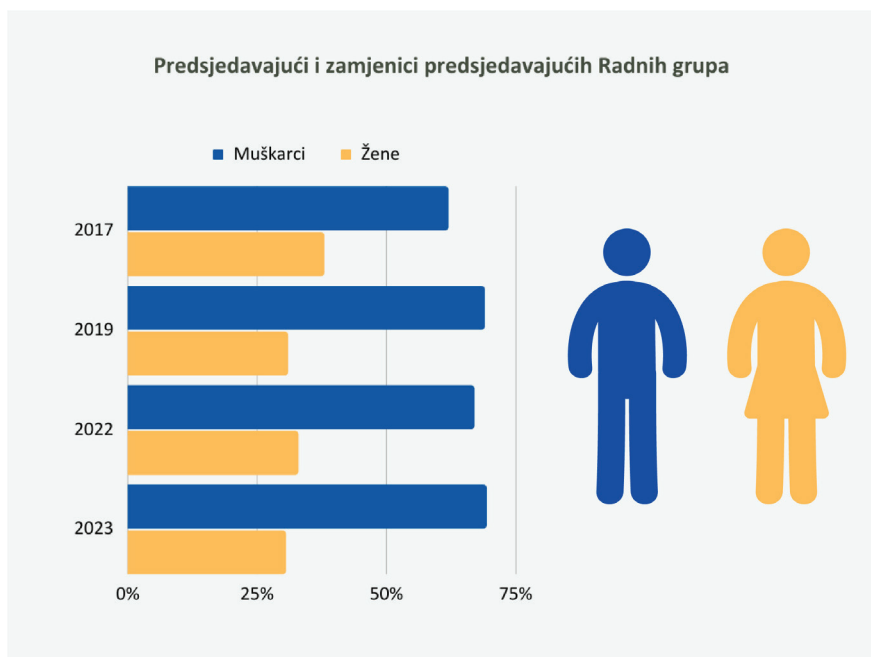
Predsjedavajući radne grupe, uz prethodnu saglasnost dva zamjenika, može na sastanak radne grupe pozvati predstavnike ministarstava i drugih organa uprave u BiH koji nisu članovi radne grupe, **predstavnik nevladinih organizacija**, naučne i stručne radnike i druga lica koja raspolažu podacima i stručnim znanjima značajnim za rad radne grupe, ali bez prava glasa. Prema dostupnim podacima, predstavnici nevladinih organizacija do sada nisu bili uključeni u rad radnih grupa.

Radne grupe su zapravo tijela koja nose najveći teret posla u procesu integracija. I ovdje je spolna struktura drugačija u odnosu na politička tijela i u njima je zastupljenost muškaraca i žena podjednaka i veoma su male razlike u procentu. Prema podacima iz 2017. godine radne grupe je činilo 55% muškaraca i 45% žena. Slični procenti su bili i 2019. godine kada je zabilježen blagi porast u broju žena i tada je radne grupe činilo 51% muškaraca i 49% žena. Podaci iz 2022. godine pokazuju da je u radnim grupama 49,5% muškaraca i 50,5% žena. Najnoviji podaci iz 2023. godine pokazuju neznatan porast zastupljenosti žena unutar radnih grupa, tako da su u trenutku izrade ove analize žene bile zastupljene sa 49,7% u odnosu na 50,3% muškaraca. Ovo samo pokazuje da se nastavlja trend veće zastupljenosti žena u nižim, operativnim tijelima gdje se ne donose političke odluke.

Međutim, kada pogledamo imenovane **predsjedavajuće i zamjenike predsjedavajućih Radnih grupa** vidi se da mnogo veća zastupljenost procentualno pripada muškarcima. Ovakva situacija se ne mijenja, pa tako 2017. godine na mjestima predsjedavajućih i njihovih zamjenika je bilo 62% muškaraca i 38% žena. Slična je situacija je zabilježena i 2019. godine, kada je zabilježeno 69% muškaraca i 31% žena na pozicijama predsjedavajućih i njihovih zamjenika. Prema podacima prikupljenim za drugu polovinu 2022. godine zapaža se gotovo ista situacija, jer na poziciji predsjedavajućih i njihovih zamjenika se nalazi 67% muškaraca i 33% žena. Konačno, u 2023. godini, na pozicijama predsjedavajućih i zamjenika nalazi se 69,4% muškaraca u odnosu na 30,6% žena.

Predstavljeni podaci o učešću žena i muškaraca u tehničkim i operativnim tijelima još jednom potvrđuju postojanje tzv. staklenog plafona, onu nevidljivu prepreku sa kojima se žene susreću kod napredovanja ili kod imenovanja na visoke političke i druge značajne pozicije. Dakle, u Radnim grupama, tijelima Mehanizma koordinacije u kojima se obavlja najveći dio posla, teret snose u najvećoj mjeri upravo žene. Ali čak ni tu nisu ravnopravne, jer kada se radi o rukovodećim pozicijama kao što su predsjedavajući ili zamjenici predsjedavajućih ovih Radnih grupa, opet dominiraju muškarci.

S ciljem nadzora nad provođenjem SSP i osiguranjem funkcionalne povezanosti između tijela unutrašnjeg sistema koordinacije procesa evropskih integracija u BiH te djelovanja i zastupanja usaglašenog “jednog glasa” u ime BiH Odlukom o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u BiH²⁷ uspostavljene su i stalne delegacije BiH u okviru zajedničkih tijela BiH i EU za nadgledanje primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i to:

- Stalna delegacija BiH u okviru Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje,
- Stalna delegacija BiH u okviru Odbora za stabilizaciju i pridruživanje,
- stalne delegacije BiH u okviru pododbora za stabilizaciju i pridruživanje, te
- stalne delegacije BiH u okviru drugih zajedničkih tijela između BiH i EU koja se uspostavljaju u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

Članove ovih delegacija utvrđuje Vijeće ministara BiH, vodeći računa o relevantnim ustavnim nadležnostima i različitim nivoima vlasti. Zajednička tijela EU i BiH koja su formirana za potrebe nadzora nad primjenom i provođenjem SSP su važni akteri u procesu pridruživanja EU. SSP predstavlja sredstvo koje pruža formalne mehanizme i vremenske okvire za reforme koje će BiH približiti standardima EU, te su od njegovog potpisivanja bh. institucije obavezne da postojeće zakone i buduće zakonodavstvo postepeno usklade sa propisima Evropske unije, kao i da se pobrinu za potpunu primjenu postojećeg i budućeg zakonodavstva.²⁸

Za potrebe nadzora nad primjenom i provođenjem SSP-a osnovana su zajednička tijela EU i BiH²⁹ i to:

- Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje koje čine članovi Vijeća EU i EK i članovi Vijeća ministara BiH
- Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje, odnosno, forum zastupnika Parlamentarne skupštine BiH i Evropskog parlamenta
- Odbor za stabilizaciju i pridruživanje kao tehničko tijelo koje pomaže Vijeću za stabilizaciju i pridruživanje u izvršenju njegovih dužnosti
- sedam Pododbor³⁰ i Posebna grupa za reformu javne uprave koji djeluju pod nadležnošću odbora za stabilizaciju i pridruživanje

Sastav Odbora i pododbor nije bio predmet ove gender analize, s obzirom da kontakt institucije i službenici_e zavise od dobijenog prijedloga dnevnog reda iz Evropske komisije, te oblastima unutar odbora i pododbor a kojima će se raspravljati na sastancima.

27 Službeni glasnik BiH broj 72/16

28 https://europa.ba/?page_id=493

29 <https://www.dei.gov.ba/bs/stabilization-agreement>

30 Pododbor za trgovinu, industriju, carinu i oporezivanje, Pododbor za poljoprivredu i ribarstvo, Pododbor za unutrašnje tržište i tržišnu konkurenciju, Pododbor za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku, Pododbor za pravdu, slobodu i sigurnost, Pododbor za inovacije, informaciono društvo i socijalnu politiku, te Pododbor za saobraćaj, energiju, okoliš i regionalni razvoj

Od donošenja Odluke o pokretanju inicijative za pristupanje BiH EU 1999. godine, pa sve do stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2015. godine, pristupanje Bosne i Hercegovine Uniji imalo je kontinuiranu podršku šire javnosti i bilo priznato u cijeloj zemlji kao najbitniji preduslov ostvarivanja sigurnosti i napretka BiH. Međutim, od tada do danas došlo je do izvjesnog pada podrške javnosti, a provedena istraživanja pokazuje da građani smatraju da nemaju dovoljno informacija o procesu evropskih integracija³¹.

Ovo je bio jedan od razloga za izradu nove Strategija komuniciranja institucija BiH u procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji od kandidatskog statusa do članstva³² (u daljem tekstu Strategija).

Osnovni cilj Strategije je osiguranje boljeg razumijevanja procesa evropskih integracija koje omogućava formiranje stavova javnosti o procesu pristupanja BiH Evropskoj uniji, na osnovu provjerenih i pravovremenih informacija. Strategija uvodi novi pristup koji podrazumijeva aktivno učešće svih institucija u BiH kao nosioca procesa komuniciranja sa različitim akterima i javnošću u skladu sa svojim djelokrugom rada i nadležnosti, a Direkcija za evropske integracije je centralna tačka ovih aktivnosti. Strategijom se predviđa izrada godišnjih akcionih planova koje izrađuje Direkcija za evropske integracije na osnovu priloga pristiglih od delegiranih državnih službenika iz institucija Bosne i Hercegovine nadležnih za njihovo provođenje. Primjena Strategije započela je sticanjem kandidatskog statusa BiH, a novi strateški pristup važit će do članstva BiH u EU.

Važno je istaći da je u Strategiji, između ostalih aktera, prepoznat značaj i uloga civilnog društva u kreiranju i provođenju javnih politika kao važnog elementa evropskih integracija. Značaj redovnog dijaloga sa civilnim društvom i građanima je temelj za uspješan proces evropskih integracija i uveliko doprinosi boljem razumijevanju reformskih procesa koji su neminovno dio evropskih integracija.

Prepoznata je potreba i značaj uključivanja civilnog društva i akademske zajednice u javne rasprave o određenim temama iz sektorskih politika koje će se organizovati i provoditi u procesu integracija. Tako se Strategijom predlaže korištenje mreža organizacija civilnog društva u BiH kao provjerenog kanala komunikacije, kao i medija (elektronski, pisani i online), te internetskih stranica nadležnih institucija. Povezivanje institucija BiH sa civilnim društvom, te kroz saradnju sa medijima i akademskom zajednicom se doprinosi i ne samo boljem razumijevanju promjena koje neminovno slijede u društvu nego se značajno doprinosi i jačanju podrške svih građana ovim procesima. Međutim, Strategija ne prepoznaje značaj uključivanja i doprinosa organizacija civilnog društva koje u fokusu svog rada imaju rodnu ravnopravnost i zaštitu ženskih ljudskih prava i koje jedine posjeduju potrebnu ekspertizu za integrisanja rodni principa u sveobuhvatnom procesu evropskih integracija.

31 https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/strategija-komuniciranja-institucija-bih-o-procesu-pristupanja-bosne-i-hercegovine-evropskoj-uniji-od-kandidatskog-statusa-do-clanstva_1608888201.pdf (uvid 12.04.2023.)

32 Ibid.

Prema ZoRS-u, državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, **osigurati će i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova** u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen **najmanje u procentu 40%** u svim gore navedenim tijelima.³³

Zakoni o vladama u BiH na svim nivoima vlasti nisu usklađeni sa ZoRS-a iako je to zakonska obaveza.³⁴ Ovo za posljedicu ima imenovanje premijera i ministara, od državnog nivoa vlasti, preko entitetskog do kantonalnog, bez ravnopravne zastupljenosti žena, čime su žene isključene iz procesa donošenja svih političkih odluka i reformskih procesa, pa tako i iz procesa evropskih integracija na što ukazuje i ova rodna analiza.

Sva uspostavljena tijela Mehanizma koordinacije kao ključnog institucionalnog tijela za vođenje procesa evropskih integracija ukupno broje 2020 članova, izabranih zvaničnika i državnih službenika iz 14 vlada na svim nivoima vlasti (državni, entitetski i kantonalni nivo). Čini ga 36 radnih grupa koje pokrivaju sva poglavlja pravne stečevine, kao i političke i ekonomske kriterije.

Rodna analiza ovih tijela pokazuje znatno manje učešće žena u odnosu na muškarce, a to je posebno prisutno u tzv. političkim tijelima u kojima se donose sve važne političke odluke, jer njihove članove određuje pozicija u izvršnoj vlasti (premijerska ili ministarska, npr.).

Na ovaj način se dalje doprinosi marginalizovanju žena sa pozicija donošenja ključnih, političkih odluka u procesu evropskih integracija.

Nešto veća zastupljenost žena je u tzv. tehničkim i operativnim tijelima, dakle tamo gdje se ne donose značajne političke odluke, nego se provode potrebni postupci i aktivnosti u procesu evropskih integracija. Ali čak i u tim operativno-tehničkim tijelima one nisu ravnopravne kada se radi o mjestima predsjedavajućih ili njihovih zamjenika. Na tim pozicijama, opet, dominiraju muškarci. Dakle, žene ponovo nisu na mjestima na kojima se donose odluke.

BiH mora bez odlaganja da poduzme konkretne korake ka praktičnoj primjeni svih zakona kao i drugih zahtjeva koji pred njom stoje u procesu evropskih integracija. Osiguranje pune primjene ZoRS i drugih antidiskriminacijskih zakona kojima se osigurava ravnopravno učešće žena u svim političkim i drugim reformskim procesima obuhvata i obavezu ravnopravnog uključivanja žena u tijela Mehanizma koordinacije.

Ova rodna analiza je pokazala da su žene manje zastupljen spol u Mehanizmu koordinacije, što je naročito vidljivo u političkim tijelima i na mjestima predsjedavajućih izamjenika radnih grupa.

Princip rodne ravnopravnosti, jedno je od temeljnih vrijednosti EU i treba se integrisati i kroz proces pristupanja EU kroz brojne reforme koje su pred svakom državom kandidatkinjom, pa tako i pred BiH.

³³ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini/prečišćeni tekst, Član 20.
https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/ZoRS_32_10_B.pdf

³⁴ Zakon o ravnopravnosti spolova, Član 32: „Svi državni i entitetski zakoni, kao i drugi odgovarajući propisi uskladit će se s odredbama ovog Zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci.“ https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/ZoRS_32_10_B.pdf

- Uskladiti Zakon o Vijeću ministara BiH, Zakon o Vladi FBiH i Zakon o Vladi RS sa ZoRS-a tako da potvrđivanje sastava Vlade nije moguće bez minimuma od 40% žena na ministarskim pozicijama;
- Osigurati punu primjenu ZoRS-a i prilikom imenovanja osoba u tehničko operativna tijela Mehanizma koordinacije, kako u svojstvu članova tako i na poziciju predsjedavajućih i zamjenika predsjedavajućih.
- Nakon svakog izbornog ciklusa sačiniti rodnu analizu svih tijela Mehanizma koordinacije, te djelovati na trendu ravnopravnog učešća žena na svim pozicijama.
- Osigurati provođenje odgovarajućih trening programa u cilju podizanja znanja o obaveznom uspostavljanju rodne i spolne ravnopravnosti shodno domaćem antidiskriminacijsom zakonodavstvu za sve osobe uključene u rad Mehanizma koordinacije.
- Osigurati redovno učešće organizacija civilnog društva u relevantnim tijelima Mehanizma koordinacije gdje je njihovo učešće predviđeno.

